National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 04.02.1927, page 6

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

המגיד מראשית אחרית הוא — ר' עזומות.

ואני הלא אמרתי לכם עוד לפני שבועים, במדומני, כי האפט — יכך היה!

ולא רק שהוא נבחר ללורד מיור אלא שגם כל הרשימה שלו, שהגיש לבחירות בתור אולט־מטום, נבחרה כלה והרי עלה על ה„כסא" עם כל המיניסטרים שלו — לנצחון מזהיר שכזה לא זכה אפילו פואנקרה בפריז!

ועכשיו אני מודה ומתוודה לפניכם, רבותי, כי מעולם לא הצטערתי שעזבתי את ה„פח" כמו בזמן האחרון. שערו בנפשכם: מלחמת הבחירות נטושה לארך כל החזית מרהיב אשמדאי ועד לחוב ההתחון ועד בכלל, שבע ישיבות רצופות בצריף בלילות ושבעים ושבע ישיבות על „הפח" בימים, אשר כל או"א בפני עצמה היתה יכולה לתת לי היתר לשעזור שלם.

ודוקא בזמן כזה אישר כזה עזב ר' עזמות את הפח והלך לרחוב הנביאים בירושלם. ולך היה נביא שכך יהיה!

ואולם, איך אומרים חברים?— בשורות טובות נשמעות מרחוק ותלמידי ובוחרי תלמידותי דהתם אינם עוזבים ב"ה את רבם ובאים אליו ומספרים לו חבל־בבל־מבל־פלעקיל.

בקצור, אל תשאלו — היה שטח בבית הכרם! שני הצדדים היו מתחדדין וזורקין, כרה זה בזה ומקנטרין זא"ן בדברי סנטור ונאצה, לא חסרו גם „קומפלימנטים" בגלוי ובלשון סגי־נהור והשתמשו אפילו באות „ג", כדי שיהי לאנשי השבונה „חכי־אינטלגנטית" בעירנו, ועפי „חכמות" מכל צד, כרגיליות היו נושרות מפיהם ממש — שהרי אם בענינים אחרים, למדות כל השאון הרב, עוד לא עשינו חיל, כנראה, בבי־תנו הלאומי הנה בחכמת הדבור השגנו ב"ה שלמות גדולה — והאספות בבית הקרן הלא תוכלנה להוכיח!

ומספרים כי האפט עמד לפניהם הפעם בדימוסתינום בשעתו, נפתחו הרצועות לשונו ומבלי לחכשל אף פעם בדבורו נשא נאום־בקרת במשך שעה וחצי — נאום מיניסטרילי ממש! — האריך בדבורו בניחותא ובישוב הדעת (כך מספרים לי הסידיון), אמר דברים של טעם וקולעים לגוף הענין הנרצה, ובאותיות מהכימות ובמספרים בהירים שחור על גבי לבן הוכיח לועד ה„מומחה" הקודם, כי כל מעשיהם אינם אלא של „מנהם־מנדיל" במחילה. ולא די שאין ל„הלורדים" של בית הכרם במה לשלם את חובותיהם למול, כמו שנאמר: „מל ולא פרע", הרי הכנים אותם הועד אל „הגן", כלומר בבנין הגן ובחובות עד הדיוטה העליונה ולמעלה ראש. ולא לחנם אמרו עליהם: זרקו אנשי הועד אבן לגן, שאפילו כל חכמי הועד החדש לא יוכלו להוציאה.

בקצור, לא הועיל הנאום הורוד של שליין וכל צעקותיו של שחר, שהוא מתפאר ב„גן" שלו, ואפילו „חכמותיו" של בעל הרסיסים, שרצה, כנראה, להשליך את האפט אל „הכור" לא הצליחו הפעם. גם בעל ה„דואיל" המפורסם וגבור מלון יוז נואל הפעם בגבורתו ובילקוטו העב אשר מתחת לבית השחי שלו, מהמת שכלם היו מכים לפני האפט באצבע צרדה בשעת דרשתו, מנענעים לו בראשם ונותנים לו את קולם, וכלם הפכו את פניהם לרחוב התחתון וצעקו בקול: איך נפלת הילל בן־שחר?..

ואולם הכת המתנגדת לא אמרה נואש וכדי לנקם את נקמתה מחברי הועד החדש עשו בהם נוטריקון ומצאו כי כל הועד נידון „בתליה", דהיינו:

ב„רוכובה הגב'
ה„שבי
ל„דיז'ינסקי
„פה
ה„אפט.

*

ואתם הלא תשאלו, רבותי, כיצד נהיה הדבר, שרבים מאחינו התימנים נסעו בזמן האחרון אמריקתה, ובמה זכו אלה פתאום לקבל ויזות למאות עפ"י „קווטה" מיוחדת ונפתחו לפניהם שערי גן העדן בארץ הדולרים?

ומהמת, שאין אנים ורז לפני ר' עזמות ונגלו לפניו כל תעלומות הקונסולים בעירנו, ואפילו הקונסול האמריקאי, אספר לכם את כל הענין שנודע לי מפי ה„בעל דבר" בעצמו, ונוכחתם לראות כי אכנם יש דברים ב„גוי"..

ומעשה שהיה כך היה.

איש היה בארץ תימן ושמו — לא נפקא־מינה בשבילכם! — ערבי תימני, שעזב עוד לפני המלחמה את ארצי ומולדתו בחודידה ונסע לארצות הברית, ושם צבר לו, כנהוג, הון ועשר רב ויתן לו אללאה כסף וזהב, דולרים לאלפים, ויהי ל„אולרייטניק" גדול באמריקה.

והנה בזמן האחרון חזר הערבי התימני לארצו ובבואו ארצה מצרים עלה בדרכו לא"י לקחת לו אשה מישלימות מבנות ירושלם. לאחר שארש לו את אשתו החדשה, אמר להביא לה מתנות כמנהג הכזרה ויאמר אל לבו: ארדה־נא אל „אחי התימנים", צורפי כסף וזהב אשר בשוק באב־כאן אל־זית! ויבוא אל אחד התימנים מאחב"י, ויזמין מאתו נזם לאפה וצמידים לידיה, תכשיטי כסף וזהב מעשה מקשה ומלאכת מחשבת וישקל על ידו מאתים הילדים, טבין ותקילין.

כיון שראה היהודי התימני את המטבעות האלו נפקחו עיניו ונתעורר בו החשק להתעשר. התחיל תוהה על קנקנו של הערבי ושואל אותו, כארה נוכראין יהודאין, מהיכן הוא בא ומהי הלך. פעם עם אביו לברית־מילה, והושיבו אותם אל השלחן בין הגדולים.

מוטילי לא התעצל: שלח את ידו האחת לירכה של התרנגלת ואת ידו השניה לעגת־דבש ונתן את שתיהן אל פיו.

התחיל אביו מיסרו בדברים בלחש ואמר לו, כי ילד טוב צריך לנהג ד ר ך־א ר ץ אצל השלחן.

— אבא! — ענה לו מוטילי — האנשים הם שהמציאו את ה„דרך־ארץ", בודאי אבלו לשבע בבית ולא היו רעבים..

את האמיריקוטה הזו זכרתי בשעה שקראתי בעתונים אה הדו"ח של המדרגת העובדים בדבר מחוסרי־העבודה בארצנו.

כנראה, שמנהיגי הפועלים שלנו אבלו לשבע בביתם לפני בואם אל האספה להטיף „דרך ארץ" של שבעים לאלפי הרעבים, ובבטן מלאה אפשר, כמובן, בנקל לדרש את הפסקת ה„סיוע" (חלוקה בקע"ז) מאת עניי עירך, ונוח לו לסבוגה של בולל פלון־יוז וחבר המועצה להתנגד למונח „יאוש" ו„כלו כל הקצין". אוהב היא, כנראה, רק את מונח — „אתנחתא" ושונא הוא את ה„מחפך־פשטא" — נוסח מוסקובה..

ואפשר, שעלינו ללמד זכות גם על המנהיגים האלה, שהם מבקשים אולי להביא לחיי עם מלון־יוז ולחברי־חו להמציא עבודה לימי האביב הבא? ואולם רואה אני דוקא את דברי החבר קי צ י ס, שעמד ודרש דוקא להמשיך את הסיעה:

„בשעה ששלשת אלפים איש עומדים בתור בכל יום ששי בת"א ומי־הכים לקבל אילו פרוטות למחייתם, אין להמשיך—כך הוא דופק באגרופיו —מצב מזה של נשים רקודים בכל ערב מצד אחד וילדים נחלשים מחוסרי־כלכלה מצד שני!"

„להיים"..

מיד לאחר שנתקבלו הבשורות הטובות האלו בירושלם רצו התימנים שלנו ובאו בסערות הימן אל הקונסוליה האמריקנית: התחילה פרשת „לך־לך". „וא־יקבלו" ויזות למאות, וא־יסעו גם יחיה וגם בעדיה „אמריגתה", „וא־ישלחו" מישם מכתבים טובים לירושלם עיה"ק, כי שם היא „ארם־יש־רי־אל" (א"י) שלחם..

הנה איך נסעו התימנים לאמריקה והנה מדוע ט ו ב ל ה י ו ת ת י מ נ י!..

*

ואת המעשיה של „מוטילי" לא שמעתם?—ובכן תשמעו הפעם.

מוטילי—לא ע"ד מילדתו של מנהיגנו הגדול—אלא ילד יהודי פשוט הלך פעם עם אביו לברית־מילה, והושיבו אותם אל השלחן בין הגדולים.

מוטילי לא התעצל: שלח את ידו האחת לירכה של התרנגלת ואת ידו השניה לעגת־דבש ונתן את שתיהן אל פיו.

התחיל אביו מיסרו בדברים בלחש ואמר לו, כי ילד טוב צריך לנהג ד ר ך־א ר ץ אצל השלחן.

— אבא! — ענה לו מוטילי — האנשים הם שהמציאו את ה„דרך־ארץ", בודאי אבלו לשבע בבית ולא היו רעבים..

את האמיריקוטה הזו זכרתי בשעה שקראתי בעתונים אה הדו"ח של המדרגת העובדים בדבר מחוסרי־העבודה בארצנו.

כנראה, שמנהיגי הפועלים שלנו אבלו לשבע בביתם לפני בואם אל האספה להטיף „דרך ארץ" של שבעים לאלפי הרעבים, ובבטן מלאה אפשר, כמובן, בנקל לדרש את הפסקת ה„סיוע" (חלוקה בקע"ז) מאת עניי עירך, ונוח לו לסבוגה של בולל פלון־יוז וחבר המועצה להתנגד למונח „יאוש" ו„כלו כל הקצין". אוהב היא, כנראה, רק את מונח — „אתנחתא" ושונא הוא את ה„מחפך־פשטא" — נוסח מוסקובה..

ואפשר, שעלינו ללמד זכות גם על המנהיגים האלה, שהם מבקשים אולי להביא לחיי עם מלון־יוז ולחברי־חו להמציא עבודה לימי האביב הבא? ואולם רואה אני דוקא את דברי החבר קי צ י ס, שעמד ודרש דוקא להמשיך את הסיעה:

„בשעה ששלשת אלפים איש עומדים בתור בכל יום ששי בת"א ומי־הכים לקבל אילו פרוטות למחייתם, אין להמשיך—כך הוא דופק באגרופיו —מצב מזה של נשים רקודים בכל ערב מצד אחד וילדים נחלשים מחוסרי־כלכלה מצד שני!"

מכפי שנלחש לי מלעיל, רבותי, ישנן בת"א משפחות צנועות, שהיו בעלי־פבריקאות ונכסים „בבית" ועכשו שולחים לעניים צנועים אלה לחם לשבת, ובשעה שמשוררינו הלאומיים ועורכינו הגונים בת"א יושבים בת"א ועורכים „שלחן" ל„ענג־שבת" והחזנאים האמוראים שלחם מזמרים לפני־הם זמירות של „אתקינא סעודתא" — בשעה זו יושבים התחם אלפי יהודים פרוואיים ושאינם „ברי־כזל"—שוממים ואין מושיע!

לו הייתי אני הון בת"א הייתי שר לפני שומרי־שבת המודרניים והלאומיים שלנו את שירו של הקב"ה: „מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?"—ומסופקני מאד אם היו מוצאים אז השלום והשאננים מרחוב קם „ענג־שבת" ?..

*

ואני ר' עזמות, אעפ"י שאיני דיפלומט כחכמי־הכרינה שלנו במלון־יוז ואוני בקי כ"כ בענייני הפוליטיקה הגבוהה שלנו, אעפ"כ חושב אני, רבותי, כי כל ענין „המשלחת" לא"י אינה אלא המצאה חדשה של מנהיגנו הגדול, בענין „אבק שרפה" חדש, שחמציאו חכימאי הגדול שלנו לשנה זו.

„ישתעשע הילד במה שישתעשע —ובלבד שלא יבכה!". וצעצועים להשתעשע בהם מוצא ויצמן תמיד. לפני שנתים היה העסק של „פתיחת האוניברסיטה" והביא את בלפור הזקן ועשה טרדם גדול בעולם כלו; אשתקד, המציא דבר אחר: דגל הנדוד מלונדון ל„חורבה" בירושלם, והשתא—„משלחת" לא"י. ותקוה להשם־יתברך, שגם בשנה הבאה לא יעזב את עמו בלי עסק ומסתמא ישלח לנו איזו ענין חדש לענות בו, כדי שלא ישתעממו חלילה הפקידים במלון־יוז. ואולי דמסתפינא הייתי אומר כי סופה של „המשלחת" הזו יהיה כסופו של „מלון הפונטים", שהבטיח הג'וינט לקרן־היסוד ואין לו יכוד.. ולא עוד אלא שהחוששני שמא יהי' סופו של הרפורט מצד „המשלחת" הבעל"ט, כסופו של הרפורט שהכינו די־לימא וחבריו בשעתם, בידוע..

חיינם, רבותי, שרק בבדי פחדו פחדיא במלון־יוז ושמחו שמחיא באר־צנו—על המשלחת הזו.

בינתים, הודיע לי תלמידי החקלאי, שמצא הוכחה חזקה וגמורה שאין לערער אחריה בשביל „המשלחת" הזאת כנגד שטת הקבוצות בארצנו, לא עפ"י חכמת החקלאות אלא דוקא עפ"י גמטריא:

קבוצה, בגימטריא ד פ צ י ט..

*

וכשאני רוצה לקרא ידיעות וחדשות מדויקות בארצנו, פונה אני לעתון החגון שלנו.

מילא, על בקיאותם בגיאוגרפיה לא אדבר הפעם—את זה אני מניח לתלמידי ב„דבר", בידוע—ואולם על הידיעות „ה מ ד ו י ק ו ת", רואה אני דיקא חובה לעצמי להתעכב קצת.

הנה, למשל, קראתי בשבוע זה בעתון הנז', „קורספונדציה" חשובה ע"א הבחירות לעיריה בצפת, ובשלש שורות מצאתי שש „פנינים" אלו:

המועמדים הערבים — כך כותב תקורספונדנט שלחם דהתם — הם: סלח כדורי — ראש העיריה הנוכחי, יסלח נא לי הקורספונדנט הצפתי אם אזכיר לו ראשית כל כי לא „סלח כדורי" הוא ראש־העיריה הנוכחי אלא — מוחמד הסן, והשנית לא סלח הוא „כדורי" ולא „כדורך" אלא כ ד ו ר ה; מחמת שזהו שמו של הקב"ה, והוא מביא ראיות מן הנביאים והתנאים מן הפוסקים הראשונים והאחרונים שאסור אסור גמור להשתמש במלה זו, שהאפיקורסים ר"ל ואפילו שכנינו מישתמשים בה בכל רגע בזמננו.

ומחמת שיהודי למדן נותן עצה לעצמו, ע"כ נפל גם הרה"ג שלנו על המצאה ומיעץ לשנות את השם ולומר במקום: „שלום — ש ל ו ן", „ולא ניבר ולא נשמע ההבדל והחילוק בין זו לזו, והחברת שלום ושלון אחת היא, וזו מותר וכשר הדבר ואין בזה חטא ואושם" — עכ"ל.

ה„שלון" הזה מזכיר לנו את מנהג אחב"י בפולניה, שהם אומרים במקום: „אל־קיכלאך" (עונות שמן) — „קל־קיכלאך", ומחליפים את ה„א" ב—„ק", מחמת שאסור לבטא את השם „אל" אלא — „קל", בצירא כמובן..

עצתי לבעל הידמילקה שלנו בר־נות, שהוא יוא חמא כידוע וקרוב אצל רבנים, שישנו גם את שם „החברה" שלו ויקרא לה בשם: „ברית־ש ל ו ן".

* * *

ולסוף — מכתב שקבלתי מאת תלמידי בפ"ת ושהנני מוסרו בלשונו ובכתבו, בלא חסר ויתיר:

פ"ת כ"ד שבט פ"ז

לכבוד רבי היקר כש"ת „עזמות".

ה' יאריך ימיו אמן!

רבי ואלופי!

ידעתי שלפניך גלויים וידועים כל רזי דעלמא ואין דבר נעלם ממך, ע"כ אמרתי אפנה אליך בבקשה לפתור לי שאלה אחת: „מ י א נ י?"

נולדתי ברוסיה, בשנת 1913 עליתי לא"י, בזמן המלחמה דרשו ממני לעזוב את ארצנו או להתעתמן. מובן שהתעתמנתי, כי לעזוב את ארצנו לא חפצתי, כמה צרות עלו על ראשי לרגל בקרוב ל„שמחות" ממלא מקומו ר' מיכאל פרנסים מקרונל, מי שהיה סניגור באי האנגלי „סידה־ליאונה", לקיים מה שנאמר:

„הם קטיגור וקה ס נ י ג ו ר מקומו!..

* * *

ומשנכנסתי בשבוע זה בין מנחה למעריב לבית המדרש במאה שערים נמשכה עיני מיד אל לוח נדבק אל הקיר ועליו כתוב באותיות גדולות בזו הלשון:

שלום — שלון.

מסתמא לא התעצלתי וקראתי בעיון גדול את כל פרשת הלוח הזה, שנדפס בת"א ועליו חתום: „אחד הרבנים יושב ירושלם ת"ו". הרב הגאון הזה מוכיח באותות ומופתים כי אסור לברך איש את רעהו ל„שלום", מחמת שזהו שמו של הקב"ה, והוא מביא ראיות מן הנביאים והתנאים מן הפוסקים הראשונים והאחרונים שאסור אסור גמור להשתמש במלה זו, שהאפיקורסים ר"ל ואפילו שכנינו משתמשים בה בכל רגע בזמננו.

ומחמת שיהודי למדן נותן עצה לעצמו, ע"כ נפל גם הרה"ג שלנו על המצאה ומיעץ לשנות את השם ולומר במקום: „שלום — ש ל ו ן", „ולא ניבר ולא נשמע ההבדל והחילוק בין זו לזו, והחברת שלום ושלון אחת היא, וזו מותר וכשר הדבר ואין בזה חטא ואושם" — עכ"ל.

ה„שלון" הזה מזכיר לנו את מנהג אחב"י בפולניה, שהם אומרים במקום: „אל־קיכלאך" (עונות שמן) — „קל־קיכלאך", ומחליפים את ה„א" ב—„ק", מחמת שאסור לבטא את השם „אל" אלא — „קל", בצירא כמובן..

עצתי לבעל הידמילקה שלנו בר־נות, שהוא יוא חמא כידוע וקרוב אצל רבנים, שישנו גם את שם „החברה" שלו ויקרא לה בשם: „ברית־ש ל ו ן".

* * *

ולסוף — מכתב שקבלתי מאת תלמידי בפ"ת ושהנני מוסרו בלשונו ובכתבו, בלא חסר ויתיר:

פ"ת כ"ד שבט פ"ז

לכבוד רבי היקר כש"ת „עזמות".

ה' יאריך ימיו אמן!

רבי ואלופי!

ידעתי שלפניך גלויים וידועים כל רזי דעלמא ואין דבר נעלם ממך, ע"כ אמרתי אפנה אליך בבקשה לפתור לי שאלה אחת: „מ י א נ י?"

נולדתי ברוסיה, בשנת 1913 עליתי לא"י, בזמן המלחמה דרשו ממני לעזוב את ארצנו או להתעתמן. מובן שהתעתמנתי, כי לעזוב את ארצנו לא חפצתי, כמה צרות עלו על ראשי לרגל התעתמנותי לא פה המקום לדבר, ואתה, רבי היקר, בטח עוד זכור תזכור את הימים ההם. כשנכנסו האנגלים אלינו נכנסתי אני אליהם בתור צעזוד ועבדתי ב G. H. Q עד כלות המלחמה. בשנת 1922 התאזרחתי ובשנה ההיא נסעתי פריזה להשתלם בלימודי. עזבתי אז את ארצנו ברשות הממשלה וביד היתה דרבית מירושלם. בשנת 1924 התלפתי את הדרכיה שלי ע"י הקונסול הבריטי בפריז ובמסרו לי הרבה החדשה, אבל לי שיש לי הרשות לחיות בחוץ לארץ עד אוגוסט 1926.

ביולי שנת 1926 הייתי כבר פה ובפיתי לחממשלת בבקשה לרשום אותי בתור נתין א"י ומה השתוממתי שקבלו מענה שלילית והנימוק: מכיון שבאוגוסט 1925 הייתי בחוץ לארץ עלי לחכות שנתים ימים ורק אז אוכל להרשם בתוך נתיני א"י.

יחד עם בקשתי להממשלת מסרתי להם כל התעודות: הנפוש התורקי, הדרכיה שלי, הודעה שהייתי איש צבא אצלם (בתור צעזור) וגם 50 גרוש, בסנהג בעלי בתים העזבים.

ועתה אני שואל:

אילו הייתי הורקי ונפוש בידי אלא די לי הזכות חזון.

אילו היה לי נפוש, התאזרחות משנת 1922 — דיינו!

אילו לא היו לי שתי הזכיות הנ"ל והייתי אך איש צבא אלא די לי זכות זו בלבד לבקש שירשמו אותי בין נתיני א"י.

ועל אכו"כ שיש לי כל אלה חזי כיתא? א"כ רבי היקר, פתור נא לי את החידה הסתומה הזו ואמור לי: מ י א נ י ו מ ה א נ י? רוסי, תורקי או כתם בן בלי שם? אטו בשביל שאני זכר הפסדתי? שמא תאמר שחייב אני בזה שלא הייתי באוגוסט 1925 פה בארץ? הלא ראו רבנים, שישנו גם את שם „החברה" שלו ויקרא לה בשם: „ברית־ש ל ו ן".

ולסוף — מכתב שקבלתי מאת תלמידי בפ"ת ושהנני מוסרו בלשונו ובכתבו, בלא חסר ויתיר:

פ"ת כ"ד שבט פ"ז

לכבוד רבי היקר כש"ת „עזמות".

ה' יאריך ימיו אמן!

רבי ואלופי!

ידעתי שלפניך גלויים וידועים כל רזי דעלמא ואין דבר נעלם ממך, ע"כ אמרתי אפנה אליך בבקשה לפתור לי שאלה אחת: „מ י א נ י?"

נולדתי ברוסיה, בשנת 1913 עליתי לא"י, בזמן המלחמה דרשו ממני לעזוב את ארצנו או להתעתמן. מובן שהתעתמנתי, כי לעזוב את ארצנו לא חפצתי, כמה צרות עלו על ראשי לרגל

ד' עזמות

עז מות